
ДОБІР ЗМІСТУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРШОКЛАСНИКІВ У НАВЧАННІ МОВИ ІВРИТ

Н. В. Бакуліна, канд. пед. наук

У навчанні мови іврит (другої або іноземної) проблема формування лінгвокультурологічної компетентності як складової соціокультурної компетентності учнів є новою і нерозробленою. Водночас зміст навчання мови, з огляду на лінгвокультурологічну парадигму, має закладатися вже у першому класі.

З огляду на те, що учні не володіють івритом на початок шкільного вивчення й на відсутність мовно-культурного середовища процес засвоєння єврейської мови, зокрема національно-культурний аспект, стає найскладнішим для усвідомлення єврейської культури як для учнів – представників української спільноти, так і для єврейських дітей, для яких іврит є лише мовою роду.

Оскільки національно-культурні особливості відбиваються і на всіх мовних рівнях, і на рівнях тексту у широкому плані (на рівні змісту, мовних і мовленнєвих засобів висловлювання, на рівні підтексту), їх необхідно врахувати у доборі змісту навчання.

Аналізуючи національно-культурні елементи змісту тексту та конкретні мовні засоби їх вираження, А. Д. Райхштейн виокремлює такі основні типи:

- узуально-понятійний (слова-реалії);
- okazіонально-понятійний (контекстуальні визначення національно-специфічних чинників);
- узуально-фонової (мовні одиниці з постійним, типовим національно-специфічним фоном);
- okazіонально-фонової (мовні одиниці з контекстуальним національно-специфічним фоном).

Окрім того, ускладнює процес засвоєння нової мови й наявність лакун – відсутність певних мовних, мовленнєвих і соціокультурних явищ у свідомості учнів. До компонентів культури з національно-культурним забарвленням, які можуть призвести до виникнення різноманітних лакун, відносять такі: традиції і звичаї; повсякденну культуру; вербальну і невербальну поведінку носіїв мови; «національні картини світу», що відображують особливості сприймання навколишнього середовища, національну специфіку мислення.

Аналіз джерелознавчої літератури з проблеми дослідження дав змогу визначити основний зміст формування лінгвокультурологічної компетентності учнів, який має включати: 1) слова і словосполучення, що називають факти й явища

природи, національної історії і культури, традиції і звичаїв; 2) власні імена: топоніми, антропоніми, імена фольклорних і літературних персонажів; 3) літературні і фольклорні твори різних жанрів (їх назви та невеликі фрагменти, особливо вірші, казки, прислів'я і приказки), твори образотворчого мистецтва, музики, зокрема дитячі пісні тощо.

Визначення цих теоретичних положень стало основою для добору змісту навчання з метою формування лінгвокультурологічної компетентності першокласників і його реалізації у підручнику.

ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ В КУЛЬТУРІ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ АСПЕКТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ В ШКОЛІ

Л. А. Сімакова, канд. пед. наук

Культурологічний підхід у вивченні літератури в школі на сучасному етапі розглядається як найважливіший компонент культури і одне з основних джерел для її передачі підростаючому поколінню, завдяки якому не тільки накопичуються знання, формуються в учнів необхідні вміння та компетенції, але й досягаються більш високі цілі – становлення особистості зростаючої людини як носія і творця культури.

Словесна природа літературного твору особливим чином забезпечує рух читача від слова до певної культурної епохи, тобто часу, відбитому в ньому. Саме тому під час читання й аналізу кожного нового твору важливі такі методичні прийоми, які акцентували б увагу учнів на історичних, національних, релігійних та інших особливостях, відображених у ньому. Так, під час вивчення фольклору в 5 класі звертаємо увагу на спільні для різних народів уявлення про працьовитість, справедливість, правду, сміливість, мужність та інші моральні якості, ціновані людьми в усі віки. Учні порівнюють схожі казкові сюжети, героїв, знаходять спільне і відмінне в ідеалах, укладі життя, традиціях. Водночас особливо важливим є не тільки накопичення інформації про окреслене, але й осмислення школярами спадкоємності культури, що зберігає споконвіків усе те найкраще, духовно нетлінне, що виробило людство.

У процесі поступового і послідовного занурення в культурний простір літературного твору, коли школярі вчаться вступати в діалог з його творцем, з сучасниками письменника, з літературними героями, критиками, а також з читачами різних поколінь і епох, необхідно в кінцевому підсумку виявляти